

JOHAN DEMOL KRIJGT GELUK VOOR HOF VAN BEROEP ANTWERPEN

Boek krenkt eer en goede naam van VB-politicus

HET ANTWERPSE HOF VAN BEROEP VINDT DAT HET BOEK 'HET GEVAAR DEMOL' VAN RON HERMANS EN ERIC GOERMAN DE EER EN DE GOEDE NAAM VAN VLAAMS BELANG-POLITICUS JOHAN DEMOL BESMEUKT. DE UITSpraak 'IS' VERASSENDE, AANGEZIEN DE VORDERING VAN DEMOL EERST WAS AFGEWEZEN IN KORT GEDING EN LATER DOOR DE RECHTBANK VAN EERSTE AALEG. IN BEROEP GEEFT HET HOF DE EX-POLITIECOMMISSARIS NUGELIJK DE BESCHULDIGING VAN EEN COLLEGA-POLITICUS FILIP DE MAN DAT DE AUTEURS OOK FLAGRAANT PLEEGDEN, WERD WEL AFGEWEZEN.

DIRK VOORHOOF

In 1998 verscheen het boek 'Het gevaar Demol', kort daarop gevolgd door de Franse vertaling 'Le danger Demol'. Nadat eerst een vordering faalde om via de kortgedingrechter een rectificatiebericht gepubliceerd te zien, werd de eis van Johan Demol en Filip De Man ook ten gronde afgewezen. Beide VB-politici eisten een schadevergoeding van 260.000 euro. Demol vond de cover van het boek een schending van zijn recht op afbeelding en hij voerde aan dat hij ten onrechte in verband was gebracht met de Bende van Nijvel. De Man was van oordeel dat in het boek plagiaat op zijn boek 'De zaak Demol. Een commissaris geflik' werd gepleegd. Volgens het vonnis was er journalistiek en op vlak van stijl en structuur één en ander aan te merken op het boek. Maar rekening houdend met het belang van de expressievrijheid en het publieke debat over de actie en het beleid van politici, was het niet onrechtmatig. De rechtbank was verder van oordeel dat – gezien de aard van de foto, het boek en de functie van eiser – geen sprake kon zijn van een inbreuk op het recht op afbeelding. De eis van De Man over het vermeend plagiaat werd als 'volledig ongegrond' afgewezen. Het arrest van het hof van beroep te Antwerpen gaat de andere kant uit en blijkt veel minder gewicht te geven aan het belang van de expressievrijheid en de rol van de onderzoeksjournalistiek. Het vonnis verwees omstandig naar artikel 19 Bupo-verdrag, artikel 10 EVRM en de artikelen 19 en 25 G.W. over de vrijheid van meningsuiting en de drukpersvrijheid. Het hof daarentegen maakt er zich van af met een korte, rituele verwijzing naar de beide grondwettelijke artikelen, en legt meteen de klemtoon op de beperkingen die daarop nodig zijn. Het verwijst naar de zorgvuldigheidsnorm uit artikel 1382 B.W.

ZORGVULDIGHEIDSNORM

Het arrest poneert dat de vrijheid van meningsuiting de toepassing van artikel 1382 B.W. 'niet in de weg staat'. De Europese rechtspraak heeft daarentegen al lang duidelijk gemaakt dat ook bij de aanwijzing van de civielrechtelijke aansprakelijkheid effectief rekening moet worden gehouden met het basisprincipe van de pers- en uitingsvrijheid. Van een autonome toepassing van artikel 1382 B.W., zonder rekening te houden met het perspectief van artikel 10 EVRM, kan geen sprake meer zijn. Opmerkelijk dus dat het arrest van het hof van beroep zelfs niet verwijst naar artikel 10 EVRM en niet één verwijzing bevat naar de rechtspraak van het Europees Hof in verband met de hoge eisen die gesteld worden aan een rechterlijke inmenging in verband met journalistieke rapportering over aangelegenheden met maatschap-

pelijk belang, zeker als het gaat om kritische berichtgeving over politici. Een vergelijkbare benadering met exclusieve focus op artikel 1382 B.W. in andere Belgische rechtspraak werd door het Straatsburgse Hof in het Humo-arrest als strijdig beoordeeld met artikel 10 EVRM. Met een bijzonder beknopte en niet overtuigende motivering komt het hof van beroep tot de conclusie dat het boek insinuaties bevat die Demol in een verkeerd daglicht stellen. Volgens het hof gaat het om verduidelijkingen waarvan de waarschijnlijkheid niet is vastgesteld en die daarom niet geduld kunnen worden. De auteurs hebben immers niet gehandeld als 'voorzichtige en zich van objectiviteitsverplichtingen bewuste informatieverstrekken'.

EVALUATIE

Het in rechte eisen van objectiviteit van een boek dat een kritische aanklacht wil zijn tegen een politicus, stelt wel een bijzonder hoge eis aan de politieke duiding en kritische opmerking in de journalistiek. Overigens erkent het arrest expliciet dat Demol in het boek niet concreet verweten wordt strafbare feiten te hebben gepleegd, met een aantal insinuaties. Demol in een verkeerd daglicht gesteld, en dat is niet objectief en dus onrechtmatig, aldus het arrest.

'Dat volgens het hof het recht op afbeelding van Demol is geschonden, omdat zonder zijn toestemming op de cover een foto in politie-uniform is gepubliceerd, wekt verbazing.'

Uit het arrest blijkt verder niet wat precies de ondubbelzame verduidelijkingen inhouden, behalve één citaat met verwijzing naar pagina 96 in het boek, waarin gesteld wordt dat Demol politieagent werd om 'alle onderzoeken naar zijn extreemrechtse connecties en zijn betrokkenheid bij een beruchte wapenroof onder de vloerplaat te vegen'. Het hof poneert verder dat het de beide auteurs 'er enkel en alleen om te doen was om de VB-politicus te kwetsen'.

Met evenveel stelligheid kan ook bewerd worden dat het de auteurs te doen was om achter de schermen te kijken van het vroegere professionele leven van een politicus, een vroegere politiecommissaris. Het is mogelijk dat Johan Demol gekwetst werd in zijn gevoel, maar men kan evengoed argumenteren dat het de bedoeling was van de auteurs om een politiek debat op gang te brengen over de publieke figuur Demol en kritiek uit te oefen-

nen op zijn rol als politicus. Daartegen plaatst het hof zijn waarheid zonder deze grondig te motiveren: het boek is eervol, de auteurs hebben doelbewust de eer en goede naam van Demol geschonden. Met als argumentatie: 'Ze zijn kennelijk de maat te buiten gegaan. Het openbaar belang vereist dat de eervolde gegevens niet'. Dat bovendien ook het recht op afbeelding van Demol is geschonden, omdat zonder zijn toestemming op de cover van het boek een foto van hem in politie-uniform is gepubliceerd, wekt verbazing. Het hof komt overigens met een onweg tot de vaststelling van de inbreuk op het portretrecht: naast de foto stond een voor Demol kwetsende tekst. Volgens het arrest tast de publicatie van de foto zoals die is geschied, de eer en de goede naam van Demol aan'.

In een eerder arrest vorig jaar toonde hetzelfde hof van beroep zich veel minder bekommerd om het recht op afbeelding van een allochtone jonge dame die zich gekwetst voelde omdat beelden van haar waren gemonteerd in een tv-derdenprogramma van het VB, met als commentaar dat er nu ook al migranten zijn die voor het Vlaams Blok stemmen. In dat geval vond het hof dat de betrokkene moest aanvaarden dat de media beelden van haar in een tv-programma mochten tonen met de insinuerende commentaar als zo'n als migranten, rook het VB geniet hebben, moest volgens het hof strenges op, ook al bevestigde het dat de foto van een politicus, een foto die in essentie refereert aan zijn vroegere professioneel leven. Ook hier had het hof zich kunnen inspireren op de rechtspraak van het EHRM dat reeds bij herhaling heeft benadrukt dat politiek zich niet kunnen verzetten tegen het journalistiek gebruik van hun foto voor zover die foto geen verband houdt met hun privéleven.

Het slot en al even opmerkelijk: het beroep van Filip De Man in verband met het vermeende plagiaat wordt ook grondig verklaard. Van inbreuk op zijn auteursrecht kan geen sprake zijn. De duidelijk onzorgvuldige citaten zonder bronvermelding zijn volgens het hof geen miskenning van zijn auteursrecht, omdat geen schade werd gebracht aan de normale exploitatie van het werk van De Man'. Een motivering die regelrecht indruist tegen de basisprincipes van het auteursrecht, een volstrekte miskenning inhoud van de morele rechten van de auteur en de verplichtingen inzake het citaatrecht. Van de rechtspraak mag een grotere inspanning verwacht worden om in een malter op het smijlvak van journalistiek en politiek een deugdelijker motivering te formuleren.

(De auteur is hoogleraar media recht en auteursrecht aan de Universiteit Gent en de Universiteit van Kopenhagen)

Antwerpen, 11 oktober 2005, online. Zie ook: Rb. Antwerpen 9 mei 2003, AKM 2003, 400 en D. Voorhoof, 'Boek schendt reputatie Vlaams-Blok-politicus', met: Juristenkrant 2003/72, 18; Hof Mensenrechten 24 februari 1997, De Jure en Gerecht 1 België, rechtspraak.

De Nieuwe Spelling met hoofdletter

Op 13 oktober is het nieuwe Groene Boekje voorgesteld. Over het nù en de onzin van spellinghervormingen zijn al bladzijden vol geschreven, daarmee ga ik u dus niet vervelen. Evenmin ga ik proberen u in deze korte column alle nieuwe regels en uitzonderingen door de streep te rammen. Neen, ik ga het vergif met mondjesmaat toedienen... In de komende rubrieken zal ik enkele *capita selecta* uit de spellinghervorming bespreken, zodat u niet meteen na het lezen van één taaltip begint te wanhopen.

Vooraf toch een positieve noot: een onbetwistbaar voordeel aan het nieuwe Groene Boekje is de uitgebreide leidraad vooraan, die alle regels uitlegt. In de vorige editie was die vrij beknopt, waardoor er voor veel gevallen eigenlijk geen regels waren. Met de nieuwe, uitgebreide leidraad zouden we alvast voor veel gevallen de juiste spelling zelf moeten kunnen afleiden.

Laat mij dan maar beginnen met datgene waarover bij taaladviesdiensten de meeste vragen binnenkomen: de hoofdletters. Ik bespreek enkele gevallen die juristen vaak ontmoeten.

INSTELLINGEN

Terwijl het Groene Boekje zich in 1995 beperkte tot de regel dat namen van organen, instellingen, verenigingen, diensten bedrijven enzovoort, een hoofdletter krijgen, vinden we nu een meer gemotiveerd en gestructureerd uitleg, die de bestaande praktijk officialiseert: een unieke instelling krijgt hoofdletters (want het is een echte eigen naam), een instelling waarvan er meer zijn krijgt geen hoofdletter (want het is een gewone soortnaam). Dat geeft als resultaat: het Vlaams Parlement - het Engelse en Duitse parlement; het Hof van Cassatie - het hof van assisen van Antwerpen / de rechtbank van eerste aanleg van Mechelen.

Het Vlaams Parlement heeft immers officieel zo, terwijl de parlementen van Engeland en Duitsland eigen namen hebben (*House of Commons* en *Bundestag*) en 'parlement' daar dus als soortnaam wordt gebruikt. I samenstellingen blijft de hoofdletter bewaard, volgens dezelfde logiek het Europees Parlementslid - het Duitse parlementslid (resp. een lid van het *Europaeis Parlement* en een *Duitser* die lid is van de Bondsdag).

FUNCTIES

Bij functiebenamingen zijn er meer wijzigingen. In 1995 kregen aanduidingen van vorstelijke personen, staatshoofden en kabinetsleden een hoofdletter als de staatsrechtelijke functie bedoeld wordt. De regel meetvelt en past zich aan de tendens aan om minder hoofdletters te schrijven. Nu lezen we: een titel of functiebenaming, al dan niet gevolgd door een naam, schrijven we met kleine letter. Dat resulteert in:

- De minister-president en de overige ministers worden bij koninklijk besluit benoemd.
- De minister van Financiën geeft toelichting bij de belastinghervorming.
- Minister Freya Van den Bosch wacht een zware taak.
- De eerste voorzitter van het Rekenhof stelt het nieuwe blunderboek voor.
- Mijnheer de advocaat-generaal, in uw requisitoir vordert u tien je gevangenisstraf.
- Cisteren heeft paus Benedictus XVI een radio-interview gegeven. Uiteraard blijft de mogelijkheid bestaan om in een aanspreking bijvoorbeeld respect uir te drukken via een hoofdletter, maar de leidraad haat daar alleen de koning (*Majesteit*) en de paus (*Heilige Vader*) aan. En ik zal toch denken dat geen advocaat of magistrat zich wil meten met de koning of paus. Laat dus maar vallen, die hoofdletters.

KARL HENDRICKX
Redacteur bij het Rekenhof

TAALTIP

In de nieuwe spelling krijgen instellingen die naam zijn een hoofdletter. Instellingen waarvan er meer zijn niet. Titels en functiebenamingen krijgen geen hoofdletter meer, ook niet in een beëchtzame.

Op www.juridischwoordenboek.be vindt u de betekenis van meer dan drieduizend juridische termen gratis en op een toegankelijke manier uitgelegd. U vindt er ook Franse vertaling, verwante begrippen en vaak een aanduiding van de belangrijke wetgeving.

Lycaeus
www.juridischwoordenboek.be